

Adviesaanvraag
RCE

d.d. 12-03-2019

Zaaknummer 18-1639WB

SRAL

Restauratie, onderzoek en advies

Kleurhistorische inventarisatie van twee salons Boschstraat 76 Maastricht

Gemeente Maastricht
Veiligheid en Leefbaarheid

Ontvangen op : 18-02-2019

Zaaknummer : 18-1639WB

Stichting Restauratie Atelier Limburg | **Behoort bij ontwerpbesluit van B&W** | 221 KX Maastricht | 043-3218444

d.d. 31-10-2019

d.d. 02-05-2019

Onderzoek en rapportage: Angelique Friedrichs
December 2018

Object: Boschstraat 76

Status: Rijksmonument

Monumentnummer: 26784

Adres: Weert 76, Maastricht

Contactpersoon: Roel Graven, AMA Group

Duur van het onderzoek: 16 uur

provincie limburg

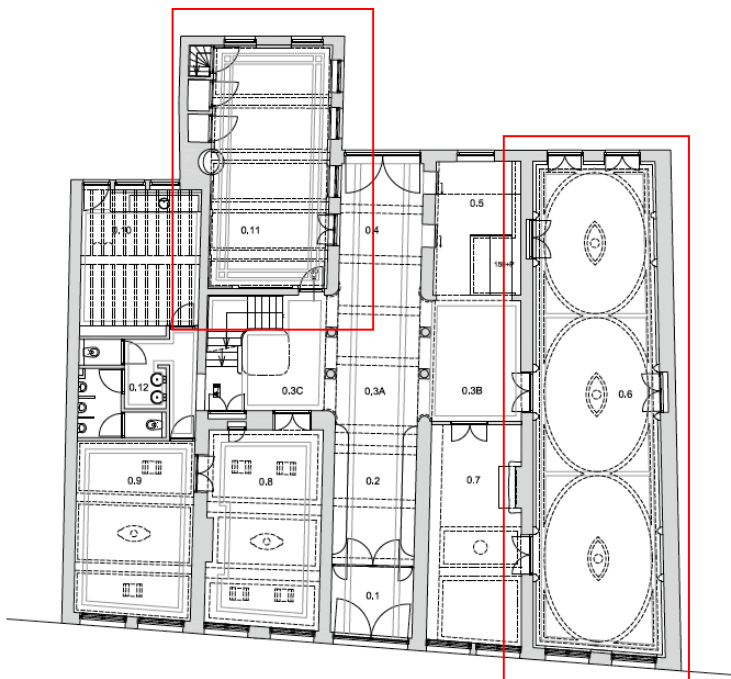

Inleiding

In opdracht van AMA group werd door SRAL een kleurhistorische inventarisatie uitgevoerd in twee ruimtes van het pand Boschstraat 76 te Maastricht.¹ Dit betekent dat in korte tijd snel en doeltreffend is nagegaan of en waar nog historische afwerkklagen op de verschillende onderdelen bewaard zijn gebleven. Uit de bevindingen hiervan zijn nog geen conclusies te trekken over de toegepaste historische kleuren.

De interieurdecoraties dateren uit het eerste kwart van de 19^e eeuw en omvatten decoratief stucwerk en houten lambriseringen en deuren die uit dezelfde periode dateren. In 1802, 1812 en 1822 vonden verschillende aanpassingen plaats. Het pand had vanaf het einde van de 18^e eeuw de functie van hotel en in 1950 betrok de hotelvakschool het gebouw. In 1976 vond een ingrijpende restauratie plaats toen het verbouwd werd tot kantoor van de Industriebank LIOF.²

In deze rapportage worden allereerst de belangrijkste conclusies samengevat waarna aanbevelingen voor de verdere omgang met de ruimtes worden geformuleerd. De onderzoeksresultaten worden vervolgens per ruimte in woord en beeld weergegeven.

Plattegrond van de begane grond. De onderzoeken zijn uitgevoerd in ruimtes 0.6 en 0.11. (Tekening: AMA group).

¹ Kleurhistorisch onderzoek kent vier verschillende typen onderzoek met een toenemende diepgang. Een kleurhistorische inventarisatie is de minst diepgaande van de vier. Zie ook de [URL](#) van de Stichting Erkende Restauratiekwaliteit Monumentenzorg.

² Zie: S. Loo, Bouwhistorische verkenning met waardestelling Boschstraat 76, Maastricht, 2009 en A.H.C. Verheijen, 'Du Levrier et de l'Aigel Noir', Van toen en nu, Industriebank LIOF 1978

Samenvatting van de onderzoeksresultaten

De kleurinventarisatie heeft uitgewezen dat tijdens de restauratie van 1976 veel historische afwerklagen grondig zijn verwijderd en meerdere interieuronderdelen zijn vervangen. In de voormalige eetzaal (ruimte 0.6) die de volledige lengte van het pand beslaat zijn enkel op de deuromlijstingen met empire zuilen en kapitelen oude afwerkingen teruggevonden. De hoeveelheid lagen (meer dan 11 fases) weerspiegelen de oorspronkelijke functie van eetzaal: door het intensieve gebruik en de representatieve eisen is de ruimte relatief vaak opnieuw opgefrist en aangepast aan de nieuwe mode. De eerste afwerking was hoogstwaarschijnlijk okergeel met mogelijk een differentiatie op bepaalde onderdelen. Vervolgens volgen o.m. groenen, grijzen en een rood/zwarte(?) afwerking. Op het plafond zijn op de geribbelde velden verschillende grijs/groen getinte afwerkingen teruggevonden.

Ruimte 0.11 is momenteel voorzien van zeer bonte kleuren. Ofschoon ook hier de oude lagen voor een aanzienlijk deel niet meer aanwezig zijn (op de houten lambrisering, vensters en deuren is niets meer teruggevonden) blijken toch nog veel resten aanwezig die een blik werpen op de oorspronkelijke afwerking van het geheel: er is o.m. een marmerimitatie in een lichte groengrijze kleur geïdentificeerd en ook zijn er resten van lichtgroene tinten aanwezig. In de tweede helft van de 19^e eeuw werd overgegaan op fellere kleuren. Een verfdwarsdoorsnede laat een kleurverandering van groen, naar blauw en vervolgens weer groen zien, en een andere verfdwarsdoorsnede een verandering van blauw naar roze en weer terug naar blauw. Men heeft bij de restauratie van 1976 duidelijk getracht om terug te gaan naar de kleuren die toen als oorspronkelijk werden betiteld. Ofschoon bepaalde kleuren inderdaad overeenkomen (in ieder geval een groene tint in een van de kleine wandvlakken) waren de kleuren aanzienlijk minder intens dan momenteel het geval is en mogelijk ook minder bont en divers.

Aanbevelingen

Bij het reconstrueren van afwerkingen in monumentale interieurs wordt tegenwoordig steeds meer belang gehecht aan het reconstrueren van duurzame afwerkingen die historisch verankerd zijn en de tand des tijds kunnen doorstaan. De huidige kleuren in ruimte 0.11 staan door het ontbreken van een zekere levendigheid en de te felle tinten ver af van wat er op het moment dat de interieurs tot stand kwamen materiaaltechnisch mogelijk was; de kleuren verzwakken het historische karakter en de monumentaliteit van de ruimte.

Voor beide ruimtes geldt dat het niet mogelijk is om de oorspronkelijke uitmontering volledig terug te brengen. Er zijn te veel onderdelen waarop historische afwerklagen ontbreken. Wel kunnen de oorspronkelijke kleuren die nog wél aanwezig zijn een aanzet vormen voor een nieuw te ontwikkelen kleurontwerp waarbij de eerste afwerking in beide ruimtes de leidraad zal vormen. Nader onderzoek en een vergelijking met andere interieurs in Limburg uit de betreffende periode zullen daarbij noodzakelijk zijn.

Ruimte 0.6

Ruimte 0.6, december 2018

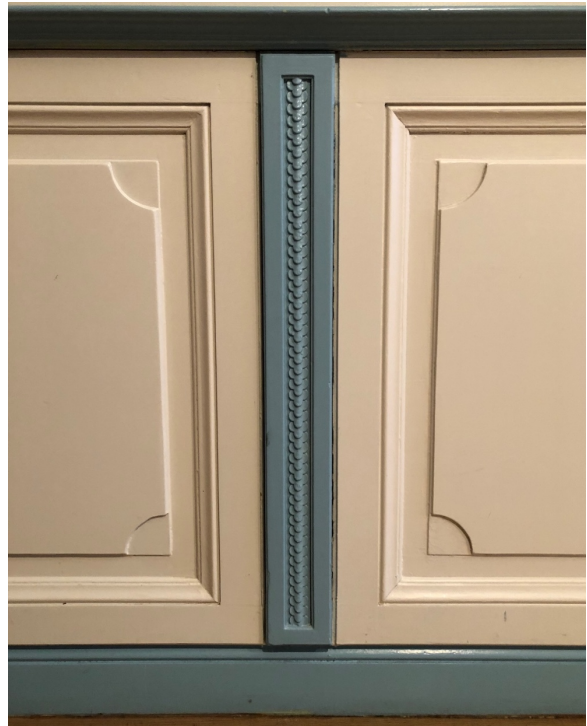
Ruimte 0.6 in het begin van de 20ste eeuw (Foto afgedrukt in 'Du Levrier et de l'Aigle Noir', Van toen en nu', herkomst en datering onbekend). Op het plafond lijkt een lichte afwerking aanwezig met een glanzend oppervlak, en ook op de lambrisering is de afwerking licht van tint.

De restauratie in 1976 in ruimte 0.6

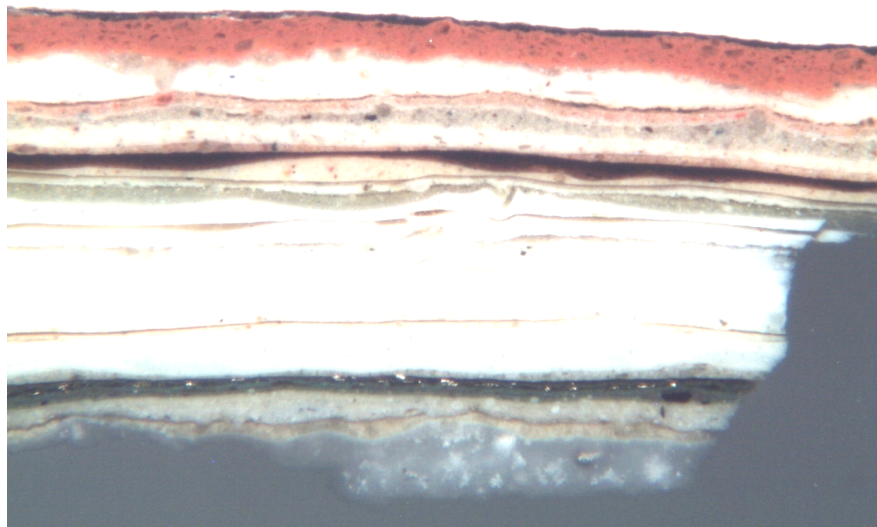

Tijdens de restauratie in 1976 werden in ruimte 0.6 decoratieve schilderijen aangebracht in de wand-nissen en boven de deuren. In de ruimte is een klein model (foto linksboven) van een van de schilderijen bewaard. Op de lambrisering en wandvlakken is een lichtblauwe met witte afwerking aangebracht. De afwerking die op de lambrisering is weergegeven is aan de binnenzijde van de deuren in een iets gewijzigde vorm nog aanwezig (foto rechtsboven). De wandvlakken boven de lambriseringen werden in 1976 voorzien van een floraal geschilderd dessin met rode bies. Op de kopse wanden zijn deze dessins nog aanwezig terwijl ze bij de langs-wanden bedekt(?) zijn met een grijze glanzende stof.

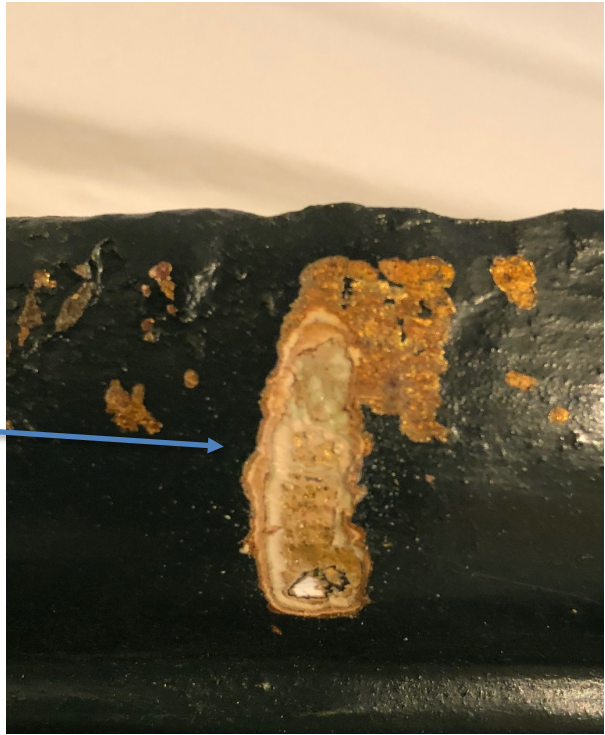
Het onderzoek in ruimte 0.6

De afwerklagen op de houten betimmeringen in ruimte 0.6 zijn tijdens de laatste restauratie grondig verwijderd. Tijdens het onderzoek zijn geen oude sporen meer gevonden. Bovendien moeten de verticale decoratieve elementen met 'geteld geld' motief van de lambriseringen zijn vervangen aangezien de detaillering met het weghalen van de oude lagen nooit zo fijn bewaard kunnen zijn. Op de deuroplijstingen met zuilen aan weerszijden zijn de historische afwerkingen wel bewaard gebleven.

In de kleentrap links zijn 11 afwerkingen vrijgelegd en in de dwarsdoorsnede rechts is te zien dat er eigenlijk nog meer fases te onderscheiden zijn. De eerste afwerking was okergeel.

Bovenstaande sonderingen laten zien dat er – net als op de zuil – veel afwerklagen aanwezig zijn. Op alle onderdelen is okergeel als eerste laag gevonden. De kans is echter groot dat het hier om een basis laag gaat waarover lokaal nog differentiaties zijn aangebracht.

Op het plafond is langs de rand van een van de groengrijs geschilderde geribbelde stucvelden een sonderingen gemaakt. Onder de huidige afwerking gaan veel eerdere verflagen schuil waarvan de eerste een lichte mogelijk grijze tint had. Nader onderzoek is hier noodzakelijk.

Ruimte 0.11

Ruimte 0.11, december 2018

Op zwartwit opnamen die afgedrukt zijn in het boekje 'Van toen en nu' is zichtbaar dat ruimte 0.11 tijdens de laatste restauratie grondig gerestaureerd is waarbij delen van het stucwerk zijn vervangen.

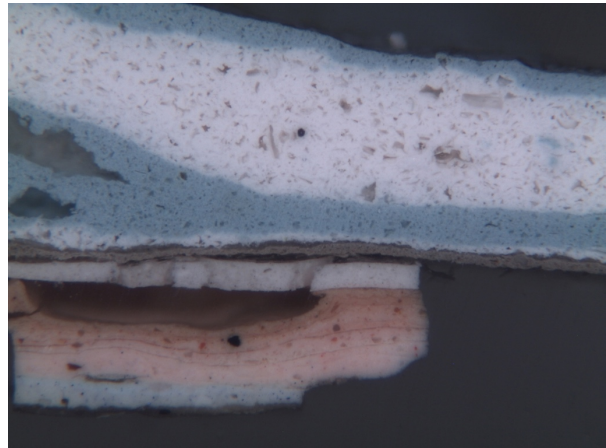
Het onderzoek in ruimte 0.11

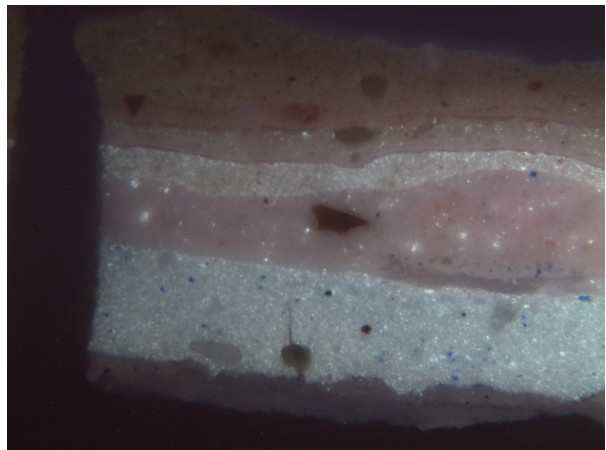
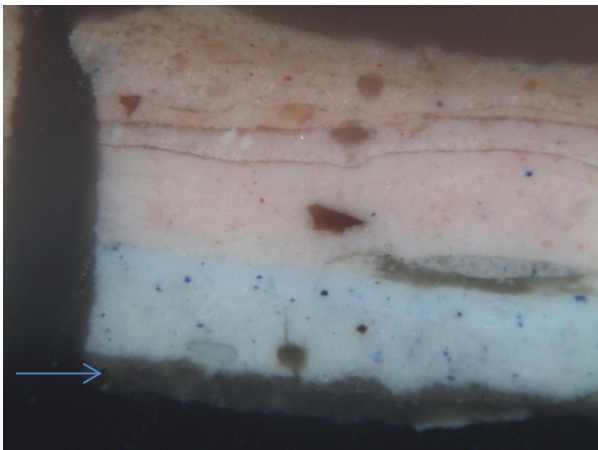
Op met name de vlakke onderdelen in ruimte 0.11 zijn de oudste afwerkklagen niet meer aanwezig; veel onderdelen zijn vervangen. Op de pilasters naast de kachel-nis zijn wel nog historische lagen bewaard: als eerste afwerking werd o.m. een marmerimitatie teruggevonden (zie foto links onder). En ook op de omringende houten profileringen zijn oude lagen aanwezig die nader onderzoek behoeven.

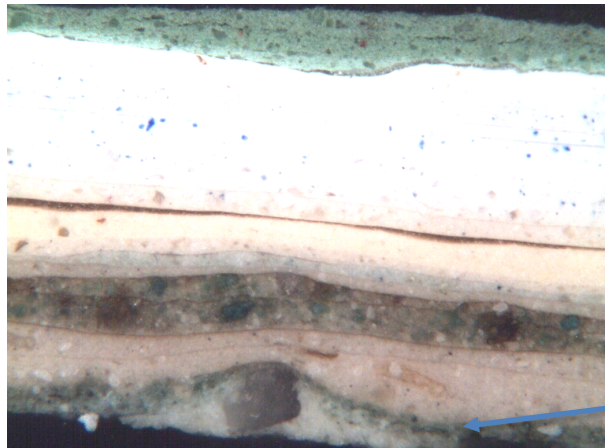
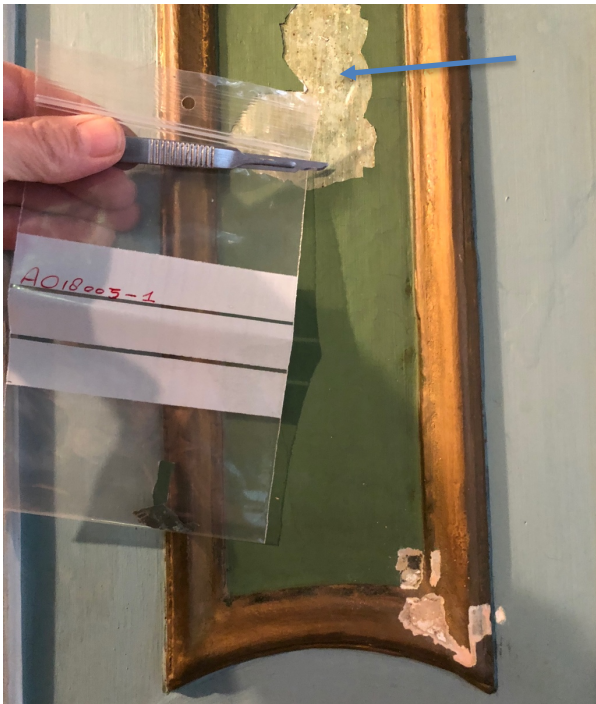
Om een beter inzicht te krijgen in de hoeveelheid en datering van de verschillende lagen is een verfdwarsdoorsneden gemaakt van een verffragment ter plaatse van de marmerimitatie.

In de dwarsdoorsnede (AO 18005-2; vergroting 125x) is zichtbaar dat op de imitatie een blauwe, vier roze, een grijze en twee blauwe (met plamuurlagen ertussen) afwerkingen aanwezig zijn. In totaal zijn er dus 9 afwerkfases te onderscheiden.

In de bovenstaande rechter opname in UV licht (250x) is zichtbaar dat de blauwe laag op de marmerimitatie zinkwit bevat (de witte oplichtende puntjes). Dit pigment wordt pas na ca. 1850 gangbaar; het blauw moet dus uit de tweede helft van de 19^e eeuw dateren. De eerste afwerking (blauwe pijl; de marmerimitatie) is in de dwarsdoorsnede moeilijk te onderscheiden. Hoogstwaarschijnlijk gaat het hier om een kalk-gebonden laag.

Ook van het afbladderende groen in een van de kleine velden boven de lambrisering werd een verfdwarsdoorsnede (AO 18005-1; 125x) geprepareerd. Het oorspronkelijke groen (zie pijlen) was echter aanzienlijk minder intens. Het afgebladderde vlakje in het midden van de bovenstaande foto toont het groen dat deels verdwenen is. Nader onderzoek moet uitwijzen welke tint groen oorspronkelijk aanwezig was. Het stucwerk is ruim 10 keer opnieuw geschilderd in groene, blauwe en gele tinten.

Op verschillende stukelementen zijn de historische lagen bewaard gebleven (o.m. de festoenen op de foto's boven) terwijl van andere onderdelen (de bloemenguirlandes en trigliefen op de foto's onder) hoogstwaarschijnlijk de lagen zijn verwijderd: de detaillering is hier zo scherp dat het vermoeden bestaat dat ze in 1976 volledig kaal zijn gehaald.

Op de geprofileerde plafondlijsten laten een dichtgeslibde detaillering zien die doet vermoeden dat het historische afwerkingspakket nog volledig aanwezig is. Nader onderzoek is hier aan te bevelen.